

de Reixac, 169 30. Sobretot en l'acc. 'atacar violentament': «--- quan no s'hi pot altre fer, axí com quan hom se veu *soplat* e veu hom que, si hom no s combat, que tantost ha a morir o a ésser catiu», Eiximenis (*Dotzèn*, § 230); «m'embabuxà / y m tabuxà / --- / yo la prengü / --- / ella m *sopità* / e fort reptà / perquè m tardava / --- / l'altre l'hauria / ---», JRoig (*Spill*, 2047).

D'aquí l'ús de *sobtat* 'brusc, bruscament': «Senyor, --- qual és estada la causa de la vostra *sobtosa* mort? car oit he dir que *sobtosament* morís --- per què tan *sobtosament* pagàs lo deute a natura? —Jatsia —dix— que algun feel cristià --- no puxa morir *sobtat*, per tal com tostemps --- deu esperar aquella --- emperò, pus entens que la mia és estada *sobtosa*, daré t raó per què és estada aital», *Somni* II, 62.13, on encara hi ha la idea d'agatar per sorpresa', però la construcció dóna lloc a un ús adverbial. Modernament s'ha generalitzat *sobtadament*, que hom documenta des del segle XVII almenys (*DAG*, *AlcM*).

El verb continua essent robustament viu en el parlar i en literatura,⁴ sobretot en l'acc. 'colpir o afectar bruscament'. *viandes sobtades* 'cuites amb massa foc' (*DAG*): «aquesta metròpoli mediterrània, que tu suposes *sobtada* --- pel ressò de les bombes --- es podria creure que la gent camina esverada per la via pública...!», Coromines (*Cartes d'un Visionari* XIV, § 53, 243). *Sobtaçió* (Solsona, *DAG*). *Sobtadesa*. *Sobtadet*. *Sobtament* (Pons Mass.). *Assobtar*.

La *o* del present de *sobtar* i de l'adv. de *sobte* és tancada, d'acord amb la ù, i no em consta que s'hagi dit d'altra manera: d'acord amb el que indiquen Fabra (*Gram* 1912, § 47 i p. 442), l'occid. Arqués (Borges, *BDLC* VI, 51) i *AlcM*.

Sobtós [Llull, Desclot, *Boeci*, *BMetge*: supra], innovació romànica peculiar al cat. i l'oc. ant. (Rayn., *l c*). *Sobtosament* [Llull; *BMetge*, supra]: «Com fos hom sanct e fort devot de sanct Miquel, e ahòràs de nits davant l'altar de sanct Miquel, ell estec *soptosament* arrapat en spirit; e vahé que aquí foren, *soptosament*, ab sanct Miquel, tres prínceps ---», Eiximenis (*L dels Angels* v, § 38). «Lamp és cremament *sop-tós* de vapors seques»; «¿Què s'és feta *sop-tosamén* / la greu dolor que us vi sentir?», Llull (*Merav*, *NCL* II, 16; *Rims* I, 180).

Sobtà, amb -ANUS, lleu modificació del ll. SÜBĪTANĒUS 'súbit, sobtat', paral·lel a l'oc. ant. *sobdan*, -tan, fr. *soudain*; s'usà bastant en el S. XIV, ja algun cop en Llull, generalment dit de la mort, freqüent en Eiximenis (*Dones* etc.): «és reprehensible --- posar-se a dormir sens --- comanar-se a Déu e --- pregar a Déu que quart l'om de mort *sop-tana* e de morir en peccat mortal, e que l quart de tota vil cogitació», «quants --- per lur vida reprovada, han feta leja e cruel fi, uns a col·tell, altres a mort *sob-tana* --- sens tot enginy e obra humana ---» (*Terç*, § 203; *Do Comp*, *NCL*, 44); «Senyor: una gràcia vos deman, que no muyra a mort *sop-tana*», StVicentF (*Serm* II, 76 8); «qui s sagnarà lo tercer dia del mes, haurà gran malaltia; qui s sagnarà lo quart, vendrà a punt de mort *sob-tana*», *Manescalua* 60

de Batllori (*AORBB* v, 218).

Súbit, duplicat savi, bastant usat, des de princ. del S. XVI («ab la *súbita* y obstinada partida de son amic ---», *DAG*); «pluja: pluvia, imber; pluja *súbita* ab vent: nimbus», OPou (*ThPu*, 335); «*súbitament*: tantost», JnEsteve, c. 1472; per al llatinisme adverbial *súbito*, supra; *subitani*, la variant clàssica també s'usà llavors (-ànea, S. xv); *subitaneament* [Belv.]. Per a la forma alterada *súbito*, -a, molt estesa en castellà, i algun cop usada com a castellanisme vulgar per valencians, veg. *DCEC/DECH* (SÚBITO).⁵

¹ No figura de cap manera en Busa-N., OPou, *DT0*, Lacav.; en rigor ni en Belv. ni Lab, si bé aquests, en incloure *sop-te* com a adv. (llevant-hi Lab la marca de «ant.» que Belv. posa a les coses poc generals) es deuen referir ja a *de sobte*, sense dir-ho clar. Es comprèn millor si pensem que la gent culta usava molt les formes llatinitzants com *súbitament*, *repente* etc., en particular la locució llatina *de subito*: «*comprendre de subito*: ex tempore in Latinum vertere», OPou (*ThPu*). És clar que el que es deia més era *sobtadament* o *sobtosament*. Arriba a semblar versemblant la conclusió, no gaire natural a primera vista, que el modern *de sobte* resulti de l'alteració d'un sinònim sota la inducció de la inicial *so-* dels sinònims ben vius *sobtat*, *sobtós*, *sobtadament*; o sigui que en forma paradoxal, *de sobte* seria un renovellament de *dexobte* o *de-súbito* sota aquella influència. —² Citat pel *DAG*, que analitza millor *vaé ntrar*, que no Pacheco, *NCL* CIII, p. 82, v. 415 (*là va entrar*); jo tenia nota d'haver comprovat la lliçó en *dexomter* en el f.º btrº. —³ En realitat encara hi ha un cinquè cas de nasal paràsita en aquest ms., quan atribueix el *Llibre de Fra Bernat* (Francesc de la Via) a *Fra Bernat de Vinclera*, obra bessona, en codolades iguals, del mateix temps, del mateix tema i estil, i que no tothom està d'acord a creure d'autors diferents (cf. les pp. 9 i 10 de la introducció de Pacheco). Sempre he cregut que aquest *Vi(n)clera* és igual a *Biçlara* avui *Vallclara* prop de Poblet, però pronunciat popularment *Beçlara* o *Begglara*. Cf. nota posada a *primatxer* (*PRIM*). —⁴ A Mallorca el *DFgra*. mira *sobtat* i *sobtós*, adverbí, com a mots antiquats, propis d'Ausiàs Marc, i substituïts per «prest o de improvis» (p. 624b). —⁵ Notem l'ús de *sobte*, -a, com a adjectiu que va fer algun cop NOLLER: «la vena frontal y l'arruga del ceny [!] se li inflavan y encenian per *sobta* congestió» (*La Bogeria*, 10.2). És clar que no tindrà res a veure amb l'ús de *sobte*, -a, com adj. en oc. antic, del qual, com hem vist, no hi ha cap cas ni en català antic; ni es legitima invocant el model de l'ètimon llatí *subitus*. En el fons, em sembla un cas de barreja (que no convé imitar) entre *súbit*, -a, i *de sobte* adverbí, com el castellanisme vulgar *súbito*. El lèxic de NOLLER és bo i autèntic, i la major part dels retrets que li van fer són ben injustos, però és veritat que tingué algunes defallences, com aqueix monstruós *ceny*